

L. Turksma, ed., *Q. M. R. VerHuell. Levensherinneringen 1787-1812* (Westervoort: Van Gruting, 1996, xxvii + 172 blz., f39,90, ISBN 90 75879 01 6).

In de jaren rond 1850 stelde Maurits Ver Huell zijn leven op schrift. De toen zestigjarige directeur van de marinewerf te Rotterdam keek daarbij niet op een anekdote meer of minder. In totaal vulde hij bijna duizend bladzijden. Het was niet de eerste keer dat hij over zijn belevenissen schreef. Hij had al boeken gepubliceerd over twee eerdere episoden: hoe hij als marine-officier in Bataafse dienst in 1807 door de Engelsen ruim twee jaar geïnterneerd werd in Brazilië en over zijn deelname aan de expeditie die in 1817 de Molukken onder Nederlands gezag bracht. In het nu door L. Turksma uitgegeven manuscript gaf Ver Huell nog eens een overzicht van zijn hele leven. Hij deed dat op een vlotte wijze, maar ook met enige slordigheid, want dikwijls noteert hij 'jaar later invullen', wat nooit gebeurd is. Maar hij dist wel andere verhalen op dan in zijn gepubliceerde werken. Zo vertelt hij uitgebreid over zijn jeugd en zijn relaties met vrouwen. Van het handschrift is hier echter alleen de periode vanaf zijn geboorte in 1787 tot 1812 uitgegeven.

Maurits Ver Huell stamde uit een aanzienlijke Gelderse familie. Zijn vader was burgemeester van Doesburg. Verschillende leden van de familie maakten carrière in de marine, met name zijn oom Carel Hendrik, die als vlootvoogd de entree van zijn neefje vergemakkelijkt heeft. Aan de carrière van deze oom kwam echter in 1819 een einde, waarna Maurits werd weggerangeerd naar de Rotterdamse marinewerf. Maurits had echter ook andere capaciteiten. Hij kon goed tekenen, waarvan de illustraties in dit boek blijk geven en hij verwierf een reputatie als entomoloog, naar wie diverse insecten vernoemd zijn. Zijn tekentalent ging over op zijn als karikaturist en schrijver bekend geworden zoon Alexander.

In de inleiding typeert de uitgever Ver Huell als een vriendelijk, maar ietwat verbitterd man, trots op zijn uniform en onderdanig tegenover hogergeplaatsten. Helaas geeft de inleiding niet de achtergrondinformatie die de lezer zou wensen, het is eerder een beknopte samenvatting van wat volgt. Zoiets als 'de val' van zijn oom in 1814 wordt bekend verondersteld en over het liefdevol beschreven buitenhuis Het Enserinck zou men ook wel iets meer willen horen. Van een plaatsing van schrijver en tekst in de tijd is geen sprake. Veel vragen blijven onbeantwoord. Waarom werd Maurits bijvoorbeeld opgevoed door zijn grootouders in plaats van door zijn ouders? Zelf zwijgt hij erover.

De keuze om de jeugd en jongelingsjaren uit te geven is te begrijpen. Jeugdherinneringen zijn nog schaars in deze tijd. Maar de fragmenten die als bijlagen zijn bijgevoegd, onder meer uit een alleraardigst jeugddagboekje, lijken willekeurig gekozen. Onhandig is dat de paginanummers van het manuscript niet zijn opgenomen. Ook bij de annotatie ontbreekt vaak datgene wat men zou willen weten, en krijgt men wel informatie waaraan geen behoefte is, zoals een volledige biografie van Kotzebue, van wie Ver Huell terloops vermeldt een boek gelezen te hebben. Deze *Levensherinneringen* zijn er niet minder leesbaar om, en het boek is bovendien fraai uitgegeven met onder meer enkele tekeningen van Ver Huell in kleur (maar helaas geen voorbeeld van het handschrift).

Uit deze uitgave kan een historicus onder meer veel te weten komen over het opgroeien van een kind in het laat achttiende-eeuwse Zutphen. Ver Huell had een scherp oog voor details en geeft bijvoorbeeld een beschrijving van de kleding van zijn grootvader. De gretigheid waarmee Ver Huell zelfs triviale voorvallen ophaalt (zoals de keer dat hij voor het eerst de letter r uitspreekt) is kenmerkend voor het nieuwe genre jeugdherinneringen. Soms vertelt hij anekdotes, onder bezwering dat het hier geen roman betrof, zoals het verhaal over de dienstmeid die zich als man gekleed als matroos bij een neef die ook al in de marine zat aanmeldde. In

latere jaren volgen al even smakelijke beschrijvingen van het leven aan boord inclusief felle gevechten, waarbij de lezer soms de ingewanden van de slachtoffers om de oren vliegen. Kortom, dit egodocument is bij uitstek het soort bron dat ons dichter bij het verleden brengt.

Rudolf Dekker

J. Materné, *De prijzenadministratie van de centrale overheid te Brussel tijdens de 18de eeuw. Vlaamse, Brabantse, Noordnederlandse, Engelse en Baltische graanprijzen op de Amsterdamse beurs (1767-1792)* (Historische statistieken in België. Opsporing, inventarisatie, samenstelling en interpretatie. Dienstencentrum en onderzoeksnetwerk I; Brussel: Algemeen Rijksarchief, 1994, 389 blz.).

In de zeventiende en achttiende eeuw was de Amsterdamse beurs in de graanhandel de voornaamste Europese prijszetter. Toen de centrale overheid in de Zuidelijke Nederlanden in de tweede helft van de achttiende eeuw informatie begon te verzamelen over de ontwikkeling van het prijsniveau, lag het dan ook voor de hand deze mede te ontlenen aan de beroemde Amsterdamse prijscouranten. Dit leverde een administratie van wekelijkse graanprijzen op de Amsterdamse beurs op, die voor de periode tussen 1767 en 1792 bewaard is gebleven. Deze lijvige bronnenpublicatie, die het eerste deel vormt van een reeks statistische publicaties over de Zuidelijke Nederlanden in de achttiende eeuw, heeft tot doel deze gegevens te presenteren.

De inleiding van Materné getuigt van de ambachtelijke vaardigheden waar onze zuidelijke collega's in uitmunten. Eén punt blijft echter naar mijn mening onduidelijk, namelijk waarom men juist in 1767 begon men het verzamelen van deze gegevens en daar in april 1792 mee ophield. Ook maakt deze gedegen verantwoording van de bron niet duidelijk op grond waarvan de projectcoördinator Erik Aerts in zijn woord vooraf meent dat de bron 'in menig opzicht' de Amsterdamse prijscouranten 'kwalitatief overtrof' (7). Aangezien men zich te Brussel beperkt tot het overschrijven van de gegevens uit deze couranten (en deze om te rekenen in Brabantse guldens), heb ik enige moeite in te zien waar deze hogere kwaliteit vandaan komt.

De belangrijkste reden om tot deze uitgave over te gaan is dat men de 'tweede generatie' prijshistorici, die in aantocht schijnt te zijn, ten dienste wil zijn. Deze tweede generatie zal gebruik gaan maken van geavanceerde statistische technieken, uitgediepte theorievorming en, wat nog meer is, de computer (7,29). Ik ben er ook wel van overtuigd dat dit er van zal komen, maar waarom dan nog het publicatiemedium van de eerste generatie (het ouderwetse boek) gekozen? Het grootste deel van het boek — 353 van de 389 pagina's — bestaat uit lange tabellen met de wekelijkse graanprijzen op de Amsterdamse markt tussen 1767 en 1792. De aanstormende tweede generatie prijshistoricus kan daar op deze manier niets mee: hij dient een bestand te hebben dat door zijn computer gelezen kan worden. Dit dient het liefst on line beschikbaar te zijn, middels het bekende internet. De verantwoording en inleiding van Materné zou daarbij als aparte publicatie dienst kunnen doen, of zou eveneens via internet ter beschikking kunnen worden gesteld. Het Leidse NHDA had een en ander zonder veel problemen op internet kunnen zetten. En dan zwijg ik nog maar over de veel lagere kosten van een dergelijke uitgave.

Het werken met dit boek is echter schier onmogelijk: het zou alleen al weken kosten om alle gegevens weer in de computer in te voeren (wat bovendien dubbel werk zou zijn, want Materné heeft dit ongetwijfeld ook al gedaan). Het valt te verwachten dat de aanstormende tweede generatie daar gewoon geen tijd voor heeft.